

MEI-INOAR WURKJE OAN WETTER, FOAR NO EN FOAR LETTER!

SAMEN WERKEN AAN
WATER, VOOR NU EN LATER!

COALITIEAKKOORD
2023 – 2027

VOORWOORD

WAT VINDEN WE BELANGRIJK

'Mei-inoar wurkje oan wetter, foar no en foar letter'; daar zet deze coalitie van BBB, Water Natuurlijk Fryslân, FNP, PvdA, VVD, Geborgd Landbouw en Geborgd Natuur zich de komende vier jaar voor in. De opgaven in het waterbeheer zijn groot. We willen voldoende zoet water vasthouden voor droge perioden, veilig blijven wonen achter stevige dijken, een goede waterkwaliteit voor mens, plant en dier, een gezonde bodem die regenwater kan bergen en een watersysteem waarmee we wateroverlast door forse buien zoveel mogelijk beperken. Deze opgaven vragen heldere keuzes hoe we ons beheergebied, Fryslân en een deel van het Groninger Westerkwartier, nu en in de toekomst willen inrichten en beheren.

Die keuzes maken we in overleg met de mensen die in het gebied wonen en werken. Het gaat immers over hun leefomgeving en hun toekomst. Het is tijd voor andere politiek; zo leggen we de uitslag van de verkiezingen op 15 maart 2023 uit. Politiek die zich open opstelt, goed luistert, samen met belanghebbenden naar oplossingen zoekt, duidelijke keuzes maakt en die keuzes ook goed uitlegt. Dat mag u de komende 4 jaar van ons verwachten. We hebben een professionele organisatie achter ons staan om daar mede uitvoering aan te geven. We vragen ook hen om een open houding naar de samenleving, en om beter te laten zien hoe beleid en uitvoering tot stand komen.

We vinden het belangrijk dat ús Wetterskip nog dichter op de samenleving gaat werken. Gebiedsgericht maatwerk, met nuchter verstand en lokaal zichtbaar en aanspreekbaar. Dat zijn speerpunten in ons programma. Als bestuur spelen we daarin een belangrijke rol. Hoe duidelijker wij zijn in onze keuzes, hoe beter de professionals in de organisatie daar uitvoering aan kunnen geven. En hoe meer begrip er in de samenleving is voor ons werk. Want met veel verschillende belangen zijn lastige keuzes soms onvermijdelijk.

Met alle opgaven zal het waterbeheer niet goedkoper worden; dat is de realiteit. Alleen door bewust met kosten om te gaan, kunnen we het werk van Wetterskip Fryslân betaalbaar houden. We verwachten dat het gebiedsgericht werken daarin helpt. Tegelijk moeten we meer alert zijn op subsidies en geldstromen uit Den Haag en Brussel. Voor veel van ons werk is extra geld te vinden. En met extra geld kunnen we ook beter ons werk combineren met dan van anderen, zodat één plus één drie wordt.

De steeds uitdagender wateropgaven 'voldoende, schoon, veilig' raken steeds indringender hoe we wonen, werken en leven. De complexiteit van ons werk neemt toe. Het belang van ons werk neemt toe. De positie van het waterschap in de samenleving groeit. Investeren in effectieve oplossingen, goede communicatie, met de samenleving en in daadkrachtige samenwerking vinden we dan ook essentieel. 'Samen werken aan water, voor nu en later'!

Alice van Gosliga
Monique Plantinga
Bert Vollema
Henk Mulder
Jelle Arjaans
Frank Jorna
Ids de Groot

Boer Burger Beweging
Water Natuurlijk Fryslân
Fryske Nasjonale Partij
Partij van de Arbeid
Geborgde zetels natuur
Geborgde zetels ongebouwd
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

GEBIEDS- GERICHT WERKEN

GEBIEDSGERICHT WERKEN

Ons waterschap is van en voor de samenleving. Ons werk begint bij wat nodig is voor die samenleving. De ene keer is dat een concrete vraag om peilwijziging, de andere keer gaat het om voorbereid te zijn op klimaatverandering. We gebruiken onze kennis en de informatie over het watersysteem om praktische oplossingen te vinden, samen met de betrokkenen in een gebied. Daarbij letten we ook op wat voor de toekomst verstandig is. Beleidsplannen en visies helpen ons daarbij, als vertrekpunt voor het gesprek en om onze afweging helder te maken.

Water is leidend in ons werk. Tegelijk wordt het belang van water in de ruimtelijke ordening en het energie- en klimaatbeleid steeds groter. Dat verwoordt de minister van Infrastructuur en Waterstaat ook in de Rijksbrief 'Water en bodem sturend'. Ons werk kan dan ook niet los worden gezien van een breed maatschappelijk bewustzijn over hoe we met onze omgeving omgaan. We werken in de gebieden daarom nauw samen met provincie en gemeenten, als één overheid. Bij plannen vanuit waterveiligheid, -kwaliteit en -beheer nemen wij de regie in het (starten van een) gebiedsproces. Wanneer de provincie of gemeente met een gebiedsproces start, laten we zo veel mogelijk onze wateropgaven meelopen.

We pakken vragen in de samenleving voortvarend en praktisch op. We zorgen dat we zichtbaar en aanspreekbaar zijn in de gebieden, bijvoorbeeld met een fysiek of digitaal 'loket'. We gebruiken ervaringen en successen uit het verleden, zowel van onszelf als van anderen, om daar slimme en duidelijke keuzes in te maken. Doel is projecten aanzienlijk te versnellen.

Daarbij blijven we kritisch op de taken van Wetterskip Fryslân. Wanneer een opgave (mede) vanuit een breed maatschappelijk belang komt, denk aan vraagstukken over klimaatverandering, zal ook de financiering (mede) door anderen moeten gebeuren. We communiceren tijdig en duidelijk over de (financiële) inbreng van Wetterskip Fryslân. Wanneer we zelf de regie hebben, zullen we waar nodig opzoek gaan naar aanvullende financiering, zodat we ook ons eigen werk in samenhang met de bredere opgave voortvarend kunnen blijven doen. Daar hoort bij dat we scherper in beeld brengen wat ons eigen (grond-)bezit is, en hoe dat kan bijdragen aan de diverse doelen.

We willen maximaal aansluiten bij de initiatieven die er binnen een gebied zijn en zoeken naar kansen voor samenwerking. Dat wil niet zeggen dat alles kan. We hebben te maken met kaders van het Rijk en/of provincie en zullen in alle openheid de afweging maken. We stimuleren de betrokkenheid van mensen, bedrijven en organisaties bij onze watertaken. Dat varieert van pilots voor zelfbeheer tot (maatschappelijke) stages. We schuwen innovaties in werkvormen en rollen niet, zolang we transparant blijven werken en evalueren.

Vooraf geven we duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is en over ieders rol. Daarbij volgen we het recent vastgestelde participatiebeleid. We zullen een nadere afweging maken in de balans tussen het bieden van duidelijkheid en het ruimte geven aan initiatieven. Zie de inzet met 'Casus Holwerd aan Zee'. Vanuit onze verantwoordelijkheid houden we scherp WAT er moet gebeuren. Het HOE en WANNEER bepalen we als overheden en betrokkenen met elkaar.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

1. We zorgen voor een duidelijk aanspreekpunt in elk gebied om zichtbaar en aanspreekbaar te zijn
2. Ook als bestuursleden zijn we aanspreekbaar op transparantie en communicatie
3. We intensiveren de samenwerking met provincie en gemeenten met nadruk op het handelen als één overheid
4. We werken gebiedsgericht in beheer/onderhoud, projecten en plannen
5. We zorgen voor actueel inzicht in de toestand, financiële waarde en maatschappelijke betekenis van onze bezittingen (gebouwen en gronden)
6. In gebiedsprocessen met een grote wateropgave nemen we initiatief en regie
7. We zoeken zoveel mogelijk naar kansen op samenwerking en aanvullende financiering
8. Via onderzoek en lobby creëren we zoveel mogelijk ruimte voor maatwerk
9. Onze inzet is de doorlooptijd van onze projecten te verkorten
10. Bij initiatieven van derden maken we tijdig duidelijk wat onze rol is
11. We voeren wensen en ideeën van derden uit als dat in tijd en geld past
12. We experimenteren met vormen om mensen bij ons werk te betrekken of zelfbeheer te geven

WETTERSKIP FRYSLÂN ALS WATER- AUTORITEIT

WETTERSKIP FRYSLÂN ALS WATERAUTORITEIT

In hoog tempo ontwikkelen de waterschappen in Nederland zich tot 'waterautoriteit'. De Rijksbrief 'Water en bodem sturend' maakt duidelijk dat de rol van de waterschappen sturender wordt. Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, droogte- (schade) en hittestress toe. Dat heeft weer hydrologische, ecologische en sociaaleconomische gevolgen, ook voor het Friese water- en bodemsysteem. Nu al zien belanghebbenden Wetterskip Fryslân als de waterautoriteit en verwachten ze visie en leiderschap – zie het reputatieonderzoek dat eind 2022 is gepresenteerd. We zullen de aanbevelingen uit dat rapport opvolgen.

Wij vullen die rol als waterautoriteit graag en met kracht in. Daar hoort bij dat we vanuit onze deskundigheid het gesprek opzoeken met onze stakeholders en collega-overheden over een veilige en duurzame manier van leven met water. We doen dit vanuit de kaders die landelijk en provinciaal worden meegegeven (NOVEX, FPLG – zie schematisch weergegeven in de bijlage op pagina 14). We leveren daar de nodige bouwstenen voor aan via onze eigen Lange termijn agenda 2035 en de met de provincie vast te stellen visie Fryslân klimaatbestendig 2050+. We maken dit in de komende bestuursperiode concreet in een uitvoeringsprogramma.

In praktische zin geven we er al invulling aan binnen het Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat (FBWK), met aandacht voor de klimaatbestendigheid van zowel nieuw als bestaand bebouwd gebied. Door tijdig het belang van toekomstig waterbeheer te bespreken, willen we verrassingen in de kosten van het waterbeheer voorkomen. Zo blijven we duidelijk in ons standpunt over delfstofwinning: we zijn tegen elke aanvraag die leidt tot een versnelde daling van de bodem en zullen nadrukkelijk alle (vervolg)schade in rekening brengen bij degene die alsnog plannen doorzet. In opvolging van de Rijksbrief 'Water en bodem sturend' zullen we ons via de Unie van Waterschappen hard maken voor een dwingend karakter van de Watertoets, als instrument om effectief te kunnen sturen op goed waterbeheer.

Wij zijn ons bewust van onze eigen impact op de klimaatverandering en blijven ons inzetten op het verminderen van het energieverbruik en het zo veel mogelijk circulair werken. We geven in de komende periode verder invulling aan de bestaande doelstellingen voor Wetterskip Fryslân – energieneutraal 2025, klimaatneutraal 2030 en circulair 2050. Het klimaatprogramma dat is vastgesteld in 2022 biedt daarbij een duidelijk bestuurlijk draagvlak en doel. We zullen dat vertalen naar praktische en uitvoerbare maatregelen, zowel binnen ons eigen werk als in het werk dat we uitbesteden.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

13. Onze kennis en informatie over het watersysteem staan ten dienste van de samenleving
14. We voeren de energie- en duurzaamheidsmaatregelen uit ons klimaatprogramma uit en hanteren de uitgangspunten voor al ons werk
15. We actualiseren ons klimaatprogramma ieder voorjaar, gebaseerd op de voortgang en de laatste inzichten, en zetten het in als bouwsteen voor de Kaderbrief
16. In 2024 werken we de visie Fryslân klimaatbestendig 2050+ uit in een uitvoeringsplan
17. Bij vervanging van assets maken we deze zo veel mogelijk energieneutraal met mogelijkheden voor de omgeving om daar op aan te sluiten
18. We zetten de samenwerking in het Fries bestuursakkoord Water en Klimaat voort met versterking van de aandacht voor de bebouwde gebieden
19. We adviseren negatief over delfstoffenwinning die leidt tot versnelde bodemdaling
20. Via lobby zetten we in op een dwingend karakter van de Watertoets
21. We vertalen het bestaande klimaatprogramma voor Wetterskip Fryslân naar praktische en uitvoerbare maatregelen

DUURZAAM ZOETWATER- BEHEER

DUURZAAM ZOETWATERBEHEER

We zetten in op het vasthouden van meer zoet water en het verstandig gebruik van water uit het IJsselmeer. Het waterbeheerprogramma 2022-2027 en de nota Peilbeleid (2022) vormen samen onze leidraad voor het waterbeheer in deze bestuursperiode. We actualiseren dit programma en beleid op basis van de binnenkort vast te stellen visies Fries Programma Landelijk Gebied en Fryslân Klimaatbestendig 2050+ langs de lijn die we in dit bestuursakkoord uiteen zetten.

Water is van groot belang voor de productie van voedsel en voor de ontwikkeling en instandhouding van natuur. De landelijke en provinciale zorg voor voedselzekerheid en natuurbehoud betekent dat alle overheden in Fryslân inzetten op een duurzaam behoud van de landbouwgrond en natuurgebieden. Ons waterbeheer is daarin ondersteunend en volgt de ontwikkelingen.

Aansluitend op onze water- en bodemstructuur verdelen we Fryslân in vier gebieden: Wadden, klei, veen en zand. Elk van deze gebieden kent zijn eigen fysieke kenmerken, opgaven en sociaaleconomische samenstelling. Ook het waterbeheer verschilt per gebied. Via gebiedsgericht werken geven we daar op maat invulling aan, met behoud van de samenhang in het watersysteem. Keuzes in het veengebied hebben impact op bijvoorbeeld het zandgebied of kleigebied. De visie Fryslân Klimaatbestendig 2050+ brengt deze samenhang in beeld en biedt zo houvast voor de nadere keuzes per gebied.

Op de hoge **zandgronden** stimuleren we alle betrokkenen om zoveel mogelijk water vast te houden en passen we ook zelf het watersysteem daar zoveel mogelijk op aan. Daarmee voorkomen we dat we in lagergelegen gebieden te veel water krijgen dat we

moeten wegpompen, en kunnen we stoppen met het terug omhoog pompen bij droogte. We stimuleren initiatieven die gericht zijn op het vasthouden van water. Tegelijk moeten we een zekere mate van verdroging accepteren. Met betrokkenen gaan we in gesprek over waar en wanneer dat het beste kan.

Ook in het **kleigebied** willen we meer zoet water vasthouden, als buffer om het proces van verzilting te vertragen. Een toename van verzilting is niet te voorkomen, dat zou onevenredig hoge maatschappelijke kosten vergen. We geven de grondeigenaren/beheerders de tijd om hun bedrijfsvoering op verzilting aan te passen. Ondertussen kunnen wij onze kennis over verzilting en verziltingsmaatregelen uitbouwen en gericht inzetten. We zullen ons ook hard maken voor een Rijkssubsidiereregeling rondom verziltingsaanpak.

Voor het **veengebied** hebben we samen met provincie, gemeenten, landbouw, natuur en inwoners gewerkt aan het Veenweideprogramma 2021-2030. Hier geven we als deelnemer in de gebiedscommissies voortvarend uitvoering aan. Specifiek houden we vast aan het uitgangspunt van het Friese veenweideprogramma ten aanzien van de gemiddelde grondwaterstand: van 0,40 m onder het maaiveld voor percelen met een landbouwfunctie of hoger/lager waar dat kan (HAKLAM). Samen met de andere betrokkenen houden we het Veenweideprogramma actueel. Dit doen we door maatregelen te monitoren en te evalueren, maar ook door nieuwe visies en beleidskaders (denk aan FPLG) te vertalen naar uitvoering in het veengebied. Insteek is om vanuit de landelijke en provinciale kaders aanvullende financiering te vinden, waarmee we versneld uitvoering kunnen geven aan het programma. Zodra het kan, vertalen we ook de afspraken voor het veengebied naar de nota Peilbeleid.

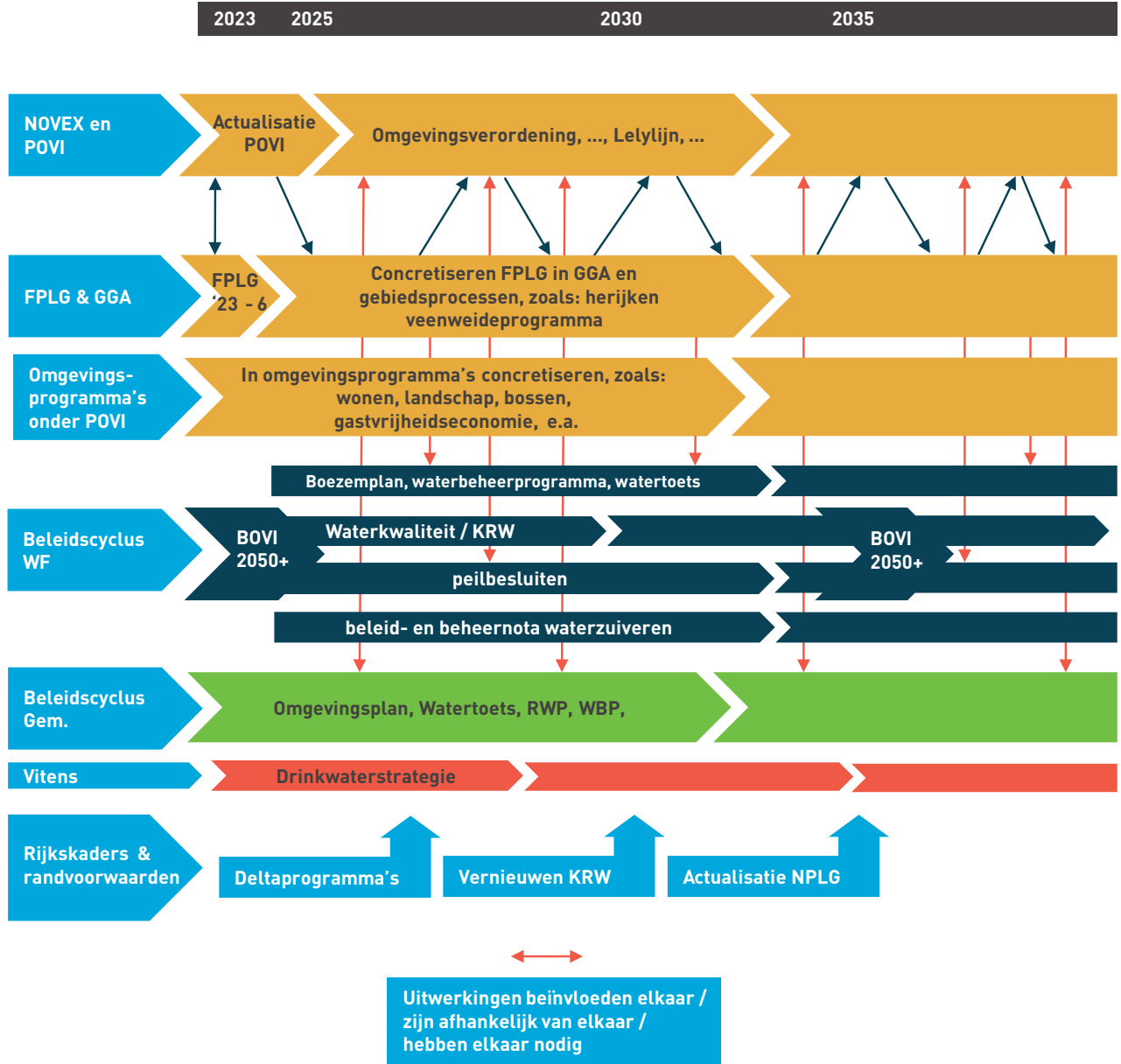
Voor de **Friese boezem** zetten we het dynamisch peilbeheer voort en breiden dat uit. In droge periodes kiezen we een hoger peil om meer water vast te houden of rietgroei te bevorderen. In natte periodes stellen we het peil lager in om meer neerslag op te kunnen vangen. Voor het peilbeheer op lange termijn kijken we naar de nieuwste KNMI-scenario's (eind 2023). Op basis daarvan stellen we deze bestuursperiode een nieuw boezemplan op en beoordelen we nut en noodzaak van één of meer extra zeegemalen. Die beoordeling maken we breder dan alleen vanuit watercapaciteit en doen we in afstemming met onze collega's van waterschap Noorderzijlvest en andere betrokkenen.

CASUS HOLWERD AAN ZEE

Deze casus geeft inzicht in de manier waarop we ruimte bieden aan initiatieven en tegelijk duidelijkheid bieden in onze rol.

Het project Holwerd aan Zee is als burgerinitiatief ontstaan in 2013. Vanuit de mogelijkheid dit te combineren met de dijkversterking in het gebied is Wetterskip Fryslân in 2019 rechtstreeks gaan meedoen, samen met andere overheden. Steeds is de relatie met onze taak in de dijkversterking duidelijk gemaakt en de voorwaarden die daaruit voortvloeien.

In 2022 oordeelde het toenmalig bestuur van Wetterskip Fryslân dat het initiatief onvoldoende houvast bood voor goede afspraken over eigendom, beheer en onderhoud. Om duidelijkheid te bieden heeft het bestuur toen besloten een stap terug te zetten, en het initiatief via de provincie verder te volgen. Mocht de situatie op een later moment veranderen, maakt Wetterskip Fryslân een nieuwe afweging.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

22. Met ons peilbeheer dragen we bij aan een duurzaam behoud van landbouwgrond en natuurgebieden
23. In 2024 actualiseren we het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en de nota Peilbeleid
24. We houden water op de hoge zandgronden zo veel mogelijk vast en stimuleren initiatieven daartoe
25. In afstemming met betrokkenen in het gebied creëren we méér bufferruimte voor water.
26. Via lobby willen we een Rijkssubsidieregeling verziltingsaanpak voor elkaar krijgen
27. We geven versneld uitvoering aan het vastgestelde uitvoeringsprogramma veenweide en stellen maatregelen bij op basis van doorlopende evaluatie
28. Via lobby zoeken we externe middelen voor aanpak veenweideproblematiek
29. We geven tot en met 2027 uitvoering aan de aanpak funderingsproblematiek conform aangenomen moties in het veenweidegebied en zullen daarna de aanpak evalueren
30. We breiden het dynamisch peilbeheer voor de Friese boezem uit
31. In 2024 stellen we een nieuw boezemplan op en beoordelen we nut en noodzaak van één of meer extra zeegemalen

AANPAK FUNDERINGS- PROBLEMATIEK VEENWEIDEGEBIED

Samen met provincie en gemeenten zetten we tot en met 2027 de aanpak van de funderingsproblematiek in het veengebied voort. Gezamenlijk komen we op korte termijn met een Fries funderingsloket, subsidie voor funderingsonderzoek en begeleiding bij het maken van een herstelplan. We doen een beroep op het Rijk om met structurele (financiële) oplossingen te komen, onder andere door het landelijke Fonds Duurzaam Funderingsherstel breder toegankelijk te maken en door middelen via het FPLG beschikbaar te stellen.

Ook zorgen we – in lijn met de in 2022 aangevaarde moties – voor een subsidieregeling voor funderingsherstel en een oplossing voor de zogenoemde ‘code-rood woningen’ en bijzondere situaties. Samen met de provincie en gemeenten zorgen we ervoor dat er een duidelijk, klimaatbestendig toekomstperspectief voor het gebied is, waarbinnen betrokkenen de ruimte krijgen en houden om eigen plannen te maken.

SCHOON WATER

SCHOON WATER

De Europese Kader Richtlijn Water (KRW) stelt normen aan onze waterkwaliteit. Als beheerder van het water zijn we wettelijk verplicht de nodige maatregelen te nemen waarmee die kwaliteit in 2027 gehaald wordt. In de afgelopen twee bestuursperioden zijn daar de nodige maatregelen voor bepaald en uitgevoerd of in gang gezet. We hebben veel bereikt in het verbeteren van de waterkwaliteit. Steeds meer wordt duidelijk dat niet alle oorspronkelijk gestelde normen voor 2027 haalbaar of realistisch zijn. We versnellen en intensiveren waar mogelijk.

De komende jaren wordt het effect van eerdere maatregelen steeds duidelijker. We vinden het belangrijk vooral hier het accent op te leggen. Het resultaat van alle KRW-maatregelen moet zijn dat de waterkwaliteit en de ecologische situatie van de wateren in Fryslân verbetert. Dat heeft ook een positief effect op de gebruikswaarde van het water voor de landbouw, natuur en recreatieve en economische waarde door het realiseren van goed zwem- en vaarwater en viswater.

In 2021 is vastgesteld wat een voor Wetterskip Fryslân 'uitvoerbaar en realistisch' pakket aan maatregelen is – het zogenoemde prioritaire pakket. We houden ons aan de Europese normen, Daarbij was in beeld gebracht wat een maximaal pakket zou zijn, met de nodige kanttekeningen over uitvoerbaarheid (financieel en personeel) en effectiviteit. Met het prioritaire pakket is gekozen voor 'doen wat mogelijk is'.

In de komende periode ronden we de ingezette koers af. We evalueren het maatregelenpakket en de

effecten eind 2024 of zo veel eerder als mogelijk is. We maken nieuwe afspraken met de landbouwsector in een vervolg op het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer en het succesvolle project Convenant Erfafspoeling en steken in op uitbreiding van het convenant richting het bedrijfsleven. De gezamenlijke aanpak moet leiden tot een forse reductie van de nutriëntenemissie. We zullen de voortgang hiervan monitoren en waar nodig bijsturen. Met gemeenten spreken we concrete doelen af voor het afkoppelen van regenwater en het verwijderen van riooloverstorten. We zetten de campagne voort om zo veel mogelijk medicijnresten in het rioolwater te voorkomen. Met deze maatregelen versnellen we het terugdringen van emissies.

Met beheerders van natuurgebieden gaan we nader op zoek naar de bijdrage van natuurgebieden aan de waterkwaliteit en mogelijkheden daar versterking in te vinden. En we gaan sterker inzetten op het tegengaan van vervuiling door de recreatievaart. We doen dat langs drie lijnen: voorlichting aan betrokkenen, lobby in Den Haag gericht op betere handhaving en het verzoek aan provincie en gemeenten om meer inzamel punten te realiseren. Maatwerk staat bij ons voorop.

Andere maatregelen herijken we als op basis van monitoring en evaluatie blijkt dat ze weinig bijdragen. Via de monitoring proberen we ook een beeld te krijgen van de invloed van de recent ingestelde bufferzones op de waterkwaliteit. We zullen casuïstiek over onhaalbare doelen en niet effectieve maatregelen kenbaar maken in Den Haag en Brussel. Zo voldoet het Nannewiid op enkele onderdelen niet aan de gestelde normen, ondanks de door ons genomen maximale maatregelen.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

32. We werken verder conform het vastgestelde Uitvoeringsplan KRW waarbij we:
  - › De uitgevoerde en nog geplande maatregelen zo snel mogelijk evalueren
  - › Het effect van maatregelen blijven monitoren, ook in relatie tot nieuwe ontwikkelingen als de bufferzones
  - › Vanuit een kosten-baten benadering de effectiviteit van maatregelen beoordelen en zo nodig schrappen
  - › Met beheerders van natuurgebieden op zoek gaan naar de bijdrage die natuurgebieden kunnen leveren aan de waterkwaliteit
33. We versnellen en intensiveren:
  - › Het terugdringen van erfafspoeling via advies en voorlichting,
  - › Afspraken met gemeenten over het afkoppelen van regenwater en verwijderen van riooloverstorten
  - › Voorlichting ter voorkoming van medicijnresten in het rioolwater
34. In samenwerking met rijk en provincie gaan we:
  - › De eindevaluatie 2027 voorbereiden
  - › Daarin met name aandacht besteden aan wat wel is behaald Onderbouwen welke landelijke doelen niet haalbaar zijn Zoeken naar aanvullende externe financiering voor de uitvoering KRW
  - › Zoeken naar wettelijke kaders om beter te kunnen handhaven op lozingen recreatievaart
35. We spreken de provincie en gemeenten aan op:
  - › Het voeren van een campagne bronaanpak lozingen recreatievaart
  - › Het beschikbaar hebben en houden van een goed netwerk aan inzamel punten vuilwater recreatievaart

ZUIVERINGEN

ZUIVERINGEN

Met onze zuiveringstaak dragen we bij aan de waterkwaliteit en kunnen we bijdragen aan de doelen op het gebied van energie, klimaat en circulaire economie. De eisen en verwachtingen vanuit de samenleving zijn daarbij hoog. Zo stelt de herziene Europese richtlijn stedelijk afvalwater vergaande eisen aan het zuiveringsproces en is grote belangstelling voor het winnen van gas en grondstoffen uit het zuiveringsproces. Dit is bij uitstek een werkveld waar technologische innovaties van grote betekenis zijn. Het is ook een werkveld waarin we vanwege de dure installaties nauw moeten samenwerken met andere waterschappen en marktpartijen.

De leeftijd en toestand van onze zuiveringen speelt daar zowel positief als negatief in mee. We zullen fors moeten investeren om de zuiveringstaak goed en effectief te blijven uitvoeren. Dit legt een claim op onze middelen die de mogelijkheden voor nieuwe impulsen verkleint. Tegelijk liggen er kansen om werk met werk te maken en de noodzakelijke herinvestering aan te grijpen voor verdergaande verduurzaming en kwaliteitsverhoging. Zuiveringswater bevat niet alleen energie (aquathermie), maar ook waardevolle grondstoffen zoals fosfaat en bioplastics. De rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) van de toekomst is niet alleen een zuivering, het is ook een energie- en grondstoffenfabriek.

Daarom is het nodig om in 2025 een visie vast te stellen over de toekomst van de waterketen en in het bijzonder de rwzi's. In die visie geven we ook een antwoord op de noodzaak van aanpak vervuiling aan de bron, afkoppelingsmogelijkheden, de noodzaak van extra zuiveringsstappen en het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater.

Voor de korte termijn zetten we extra in op preventie. Een groot deel daarvan gebeurt als onderdeel van onze inspanningen voor de Europese Kader Richtlijn Water (erfafspoeling, riooloverstorten).

Daarnaast vergroten we onze inzet op het voorkomen van medicijnresten (bronaanpak) in het rioolwater via voorlichting en samenwerking. We zetten onze samenwerking met andere waterschappen voort in proefprojecten om zo veel mogelijk stoffen uit het rioolwater te halen. Bij voorkeur als grondstof voor nieuwe toepassingen.

Bij de aanbesteding van de slibverwerking kiezen we voor de opdrachtnemer die de beste resultaten levert op het gebied van grondstofterugwinning en milieu. Samen met andere waterschappen en maatschappelijke partners zoeken we naar aanvullende financieringsbronnen voor onze zuiveringstaak, zowel aan de kant van vervuilers als die van afnemers van grondstoffen. Waar mogelijk zorgen we ook voor subsidies vanuit Europa/Den Haag.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

36. In 2025 stellen we een toekomstvisie voor de waterketen vast waarin we afspreken hoe we omgaan met de noodzakelijke renovaties in combinatie met verduurzaming en de wens om grondstoffen terug te winnen
37. We sturen bij nieuwbouw en renovatie van woningbouwlocaties aan op reductie van rioolwater
38. We zetten samen met andere waterschappen actief in op proefprojecten en innovaties gericht op terugwinning van energie en grondstoffen en verwijdering van probleemstoffen
39. Voor de slibverwerking kiezen we de oplossing met de beste resultaten op het gebied van grondstofterugwinning en milieu
40. Via lobby zoeken we aanvullende financieringsbronnen voor de zuiveringstaak, waaronder het (zwaarder) belasten van vervuilers

BIO- DIVERSITEIT

BIODIVERSITEIT

Biodiversiteit draagt bij aan onze kerntaken zoals waterkwaliteit en veiligheid. In ons werk, in het bijzonder bij onze inspanningen voor de Kader Richtlijn Water, kunnen we vaak zonder extra kosten of moeite zorgen dat de biodiversiteit versterkt wordt. Dit dragen we actief uit en zetten in op slimme coalities en samenwerking om biodiversiteit te bevorderen. Zo werken we samen met gemeenten en bedrijven aan het vergroenen van bedrijfsterreinen en stedelijk gebied en met de landbouw aan het verbeteren van de bodemstructuur. Dat draagt bij aan zowel de biodiversiteit als aan een duurzaam waterbeheer (kwaliteit en bergend vermogen). In ons eigen werk maken we beter zichtbaar hoe en met welk doel we biodiversiteit meenemen. Ook maken we beter zichtbaar wat de bijdrage is aan biodiversiteit.

In lijn met het Utfieringsplan bioferskaat bevorderen we ook op onze eigen gronden de biodiversiteit, voor zover dat past bij een verantwoorde uitvoering van ons werk. We bieden ruimte aan initiatieven van derden gericht op het versterken van biodiversiteit, en heroverwegen we regelgeving die initiatieven in de weg staat. Een investering in biodiversiteit kan bijdragen aan het verlagen van beheerskosten op langere termijn.

We werken in 2025 aan een beleidsnota beheer flora en fauna. Daarin beschrijven we hoe we effectief en op verantwoorde wijze met alle flora en fauna om kunnen gaan. In het bijzonder gaan we in op het beheer van exoten als de grote waternevel en de Amerikaanse rivierkreeft. Ook besteden we aandacht aan bevers, otters en distels, omdat ook die schadelijk zijn voor onze waterkeringen.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

41. Aandacht voor biodiversiteit is onderdeel van en gekoppeld aan ons reguliere werk en draagt bij aan een effectief waterbeheer
42. We voeren het vastgestelde ambitiedocument en Utfieringsplan bioferskaat uit door:
  - › Gecombineerde maatregelen biodiversiteit – waterbeheer op te zoeken en te gebruiken
  - › Daar via onder andere het Deltaplan Biodiversiteit externe financiering voor te zoeken
  - › Op eigen terreinen en met gemeenten en bedrijven te werken aan vergroening van bebouwd gebied
43. We gaan samen met de landbouw werken aan het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem
44. We laten zien welke maatregelen wij op het gebied van biodiversiteit nemen
45. In 2025 stellen we een beleidsnota beheer flora en fauna op

DIJK- VERSTERKING

DIJKVERSTERKING

Als het om de primaire keringen gaat bepaalt de alliantie van Rijk en waterschappen, het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), het 'WAT en WANNEER. We hebben aan landelijke normen te voldoen en onze dijkversterkingen worden voor het grootste deel betaald uit de landelijke dijkenregeling. Het HOE van een dijkversterking kunnen we zelf bepalen, binnen de landelijke en wettelijk vastgestelde kaders (scope, planning en financiering). De veiligheid van de dijk is leidend. Elke dijkversterking is een langjarig project, waar we als waterautoriteit samenwerken met belanghebbenden. We geven andere overheden en partijen de ruimte om hun inbreng te leveren in de vorm van gebiedskennis en eigen wensen. Doel is het creëren van maatschappelijke meerwaarde. Denk bijvoorbeeld aan initiatieven op het gebied van leefbaarheid en recreatie of om koppelkansen vanuit landbouw en natuur. We kunnen deze meenemen in de uitvoering van het project zo lang ze mee kunnen liften in de planning van het project en (tijdig) een eigen financiering kunnen aanleveren.

Het afwegen van de belangen en daarmee het beoordelen van wensen vanuit het gebied, zien we nadrukkelijk als rol voor het algemeen bestuur. Op die manier kunnen we als één organisatie de nodige

duidelijkheid in het gebied geven over wat wel en wat niet mogelijk is.

In de financiering van gezamenlijke projecten hebben we ook zelf het nodige huiswerk te doen. Als voorbeeld geldt de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), een Rijksprogramma voor het meer natuurlijk maken van de kust, dat we kunnen koppelen aan dijkversterking. We gaan op zoek naar meer van dit soort Europese en landelijke programma's met bijbehorende financieringsbronnen om daarmee integrale gebiedsprocessen een kans te geven. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden op het gebied van verduurzaming en innovatie. Het gaat immers niet alleen om het technisch versterken van een dijk, maar ook om een duurzame circulaire wijze van uitvoeren in samenhang met het omliggende landschap.

We houden aandacht voor de ontwikkelingen op lange termijn. Hoe gaat richting het jaar 2100 de kustbescherming zich verhouden tot natuurontwikkeling (natuurlijke processen), (economische) activiteiten en de beschikbaarheid van zoet water? We houden nu in ons werk graag rekening met deze verre toekomst. Omgekeerd gebruiken we onze kennis en expertise om invloed te hebben op die toekomstplannen.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

46. Rondom dijkversterkingen organiseren we een gebiedsproces met ruimte voor samenwerking
47. We versterken onze rol als algemeen bestuur via intensivering van de informatie en besluitvorming over de uitvoeringsvarianten dijkversterking
48. Via lobby zoeken we externe financiering waarmee we in de dijkversterking wensen vanuit de omgeving en de klimaatverandering op lange termijn mee kunnen nemen

FINANCIËN

FINANCIËN

FINANCIEEL BELEID

We werken met geld van de samenleving, opgebracht door inwoners, grondeigenaren, natuurorganisaties en bedrijven. Dat verplicht ons tot twee dingen: goed uitleggen wat we met het geld doen, en doelmatig omgaan met het geld. We beseffen dat er méér geld nodig is dan nu beschikbaar om als waterautoriteit ons werk te doen, en om al onze assets (zoals gemalen, dijken en zuiveringen) op peil te houden.

Tegelijk streven we naar een stabiele tariefsontwikkeling in de periode 2024-2028 die zo dicht als mogelijk de inflatie volgt. In de komende gesprekken over de Kaderbrief 2024-2028 en de begroting 2024 bepalen we hoe we dat kunnen combineren.

In algemene zin hanteren we de volgende uitgangspunten voor het financieel beleid:

- › Kosten en opbrengsten zijn in evenwicht, met een sluitende begroting zonder 'realiseerbaarheidsafname' en met betere sturing op onderbestedingen en overschrijdingen;
- › De tarieven volgen in principe de inflatie (de HICP van de Europese Centrale Bank), tenzij een grotere stijging, door de bestuurlijke keuzes en een doelmatige uitvoering daarvan, noodzakelijk blijkt;
- › Als de kosten niet gedekt kunnen worden door de gewenste tariefstijging, zetten we eerst zo veel als mogelijk de reserves in, zoeken we vervolgens aanvullende of alternatieve financiering en heroverwegen we tot slot kritisch alle uitgaven;
- › Reserves zijn zo nodig inzetbaar voor het tijdelijk

dempen van tarieven en/of het dekken van incidentele ruimtevragers zolang deze boven de vastgestelde norm blijven van € 5,8 miljoen voor watersysteembeheer en € 2,2 miljoen voor zuiveringsbeheer (peil 2023);

- › Voor niet-kerntaken dient externe financiering te komen;
- › We actualiseren afspraken over de schuldenpositie, waarbij we bouwrente, overhead op uren en investeringen < € 250.000 (peil 2022) direct uit de exploitatie betalen;
- › In de begrotingen 2024-2027 hanteren we een kwijtscheldingsnorm van 100%.

Eind 2023 zullen we de nota Integraal Financieel Beleid herzien, gebaseerd op deze uitgangspunten.

COFINANCIERING

Onze lobby richting Den Haag en Brussel is een belangrijk onderdeel van het financieel beleid. We zetten in op cofinanciering van onze projecten en zoeken daarin samenwerking met de provincie en de Unie van Waterschappen. We hebben de komende jaren te maken met grote en complexe opgaven, alleen al vanuit de Rijksbrief Water en bodem sturend. Die opgaven gaan over méér dan water alleen, en overstijgen vaak ook de financieringskracht van afzonderlijke waterschappen. Via de lobby koppelen we bestaande Europese en landelijke budgetten aan deze grote opgaven, en zullen we ook inzetten op het beschikbaar komen van nieuwe middelen. We gaan er van uit dat onze inzet zichzelf terugbetaalt. Binnen de Unie van Waterschappen nemen we ook onze verantwoordelijkheid in het trekken van een aantal onderzoeks- en lobbydossiers.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

49. We werken met een sluitende begroting en strenge sturing op mee- en tegenvallers
50. We streven naar een stabiele tariefsontwikkeling in de periode 2024-2028 die zo dicht als mogelijk de inflatie volgt
51. Met inzet van reserves en het vinden van externe financiering drukken we de tariefsontwikkeling zo veel als mogelijk
52. Waar nodig zijn we kritisch op de uitgaven
53. In 2024 herijken we het integraal financieel beleid met afspraken over onder andere de schuldenpositie
54. We handhaven in de periode 2024-2028 de kwijtscheldingsnorm van 100%
55. We werken uit op welke wijze we onze rol bij grote projecten kunnen versterken We maken een nadere afweging over nut en noodzaak van een auditcommissie

BESTUUR EN ORGANISATIE

BESTUUR EN ORGANISATIE

DUAAL WERKEN

Kwaliteit staat voorop. Dat laten we zelf zien in hoe we als leden van het algemeen bestuur onze rol invullen. We stellen ons duaal op en willen meer gebruik maken van de mogelijkheden tot eigen agendering en afweging. We onderzoeken wat dit betekent voor de ondersteuning van het algemeen bestuur. Aan de provincie hebben we ontheffing gevraagd voor db-leden van buiten het algemeen bestuur en we zullen in Unieverband zoeken naar mogelijkheden dit permanent te maken. Met ingang van 1 januari 2024 is een rekenkamer verplicht. Die gaat ons helpen in objectieve analyses en onderzoeken. Ter voorbereiding daarop stellen we een werkgroep in die nadere keuzes voor de inrichting hiervan voorbereidt.

Begin 2025 stellen we een tussentijdse evaluatie van de bestuursperiode en de uitvoering van dit akkoord op. Op basis daarvan is het mogelijk dat we afspraken en doelen herzien.

We gaan werken met een strategische agenda voor het algemeen bestuur. Tweemaal per jaar maken we daarin afspraken over dossiers die wij belangrijk vinden: wanneer bespreken we het, hoe en met wie. We vragen het dagelijks bestuur deze strategische agenda in juni 2023 voor de eerste keer met ons te bespreken, en vervolgens telkens in december en juni te actualiseren. We onderzoeken nader de rol van de agendacommissie, mede vanuit een rol in deze strategische agenda.

ROL ALGEMEEN BESTUUR

We willen de rol van het algemeen bestuur bij grote projecten versterken. Dat moet ertoe bijdragen dat we

onze rol kunnen nemen in het geven van uitleg in de samenleving, en waar nodig in het effectief bijsturen van het project. We vragen het dagelijks bestuur om te komen met ideeën daarover. De instelling van een onafhankelijke rekenkamer, verplicht per 1 januari 2024, kan daar een rol in spelen.

We bespreken met elkaar het werken met een eventuele auditcommissie. Deze kan een rol spelen bij het op hoofdlijnen en uitlegbaar houden van de begroting en rekening. Ook kan deze een rol hebben in relatie tot de rekenkamer. Graag zien we ideeën daarover rond de zomer van 2023 tegemoet.

We stellen uiterlijk 2023 de verdeling van de kosten over de categorieën vast voor de daaropvolgende vijf jaar.

ZICHTBAAR EN TRANSPARANT

We staan in contact met de samenleving. Richting onze burgers zijn we een betrouwbare overheid. Bestaande afspraken zijn leidend. Waar aanpassing nodig is vanuit evaluatie, urgentie, ambitie, nieuwe ontwikkelingen en kansen, doen we dat in afstemming met betrokkenen en met oog voor transparantie en communicatie. We houden elkaar en anderen niet nodeloos aan de praat en maken in een vroeg stadium duidelijk (o.b.v. eigendom, beheer en onderhoud) of lokale initiatieven op draagvlak van het Wetterskip kunnen rekenen. We verbeteren de informatievoorziening, niet alleen voor onszelf maar ook voor iedereen die onze afwegingen wil volgen. We zorgen dat we zichtbaar zijn op scholen en bij bijeenkomsten in buurten en regio's. De Jongerenraad, die in 2023 wordt gevormd, geven we een passende plek in onze beraadslagingen. We voelen het als onze maatschappelijke plicht om onze Nederlandse expertise in het waterbeheer mondiaal in te blijven zetten, en om de cultuur-

historische waarde van ons waterschapswerk (erfgoed) te bewaren. Voor dit laatste zullen we nadere kaders opstellen.

COLLEGIAAL BESTUUR

In het dagelijks bestuur komt de kennis van de praktijk samen met de lobby en visieontwikkeling. Onze dagelijks bestuursleden gaan als verbinders op zoek naar effectieve manieren om werk-met- werk te maken. Als collegiaal team zet het dagelijks bestuur de nodige stappen om Wetterskip Fryslân een trekkende rol in de samenleving te geven: daadkrachtig en met scherpte in ieders rol en (financiële) verantwoordelijkheid. Zoals bij gebiedsgericht werken is beschreven zorgen we dat er financiële ruimte is om inhoud te geven aan de betrokkenheid vanuit de samenleving.

ZORG VOOR MEDEWERKERS

In de organisatie herkennen we kwaliteit in de vaardigheden en expertise van de medewerkers. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven, met extra aandacht voor degenen met kennis en ervaring in het gebiedsgericht werken (zoals onze rayonbeheerders, vergunningverleners en handhavers). Zij zijn onze voorhoedespelers, leggen de verbindingen, maken zaken mogelijk en zijn de eersten die het uitleggen wanneer iets niet mogelijk is. Zij kunnen alleen hun werk doen met goede ondersteuning vanuit beleid. Waar nodig zorgen we voor aanvullende training en begeleiding in het voeren van regie bij complexe vraagstukken.

In het werkgeverschap vinden we daarnaast de verhouding en kostenverdeling tussen eigen mensen en flexibele inhuur belangrijk, en de aandacht voor diversiteit en inclusiviteit. We bieden graag kansen voor leertrajecten, (maatschappelijke) stages en de

bijdrage van vrijwilligers. We zoeken naar innovatieve mogelijkheden hiervoor.

AANBESTEDINGEN

Deze aandacht voor diversiteit, maar ook aandacht voor de regionale bedrijven, trekken we door in het werk dat we aanbesteden. Bij gebiedsgerichte aanpak werken we graag met mensen en partijen uit het gebied om zo optimaal kennis en ervaring uit het gebied te kunnen benutten. We zullen de nota aanbestedingsbeleid op dit punt herzien. Daarin verankeren we onder andere ook innovatie, verduurzaming en sociaal-maatschappelijk ondernemen.

FRYSK

Wy geane troch mei it Fryske taalbelied. Wy moedige ús minsken oan om Frysk te praten en te antwurdzjen yn de taal dêr't wy yn oansprutsen wurde. Wy ûndertitel ús bestjoersgearkomsten yn de sprektaal. Op oanfraach jouwe wy in Fryske oersetting fan de ynformaasje dy't wy biede fia ynternet. Wy ûndersykje de mooglikheid om it .frl-domein te brûken.

DIGITALE AGENDA

We vinden het van groot belang ons data- en informatie-management te versterken. Ontwikkelingen op dit gebied gaan snel en vergen voortdurende alertheid ten aanzien van cybersecurity, informatiebeveiliging en privacy. Tegelijk is onze organisatie nog bezig met een inhaalslag op het gebied van de informatiehuishouding en (proces-)automatisering. We zijn nog niet zo ver dat we altijd centraal kunnen beschikken over actuele informatie over bijvoorbeeld onze gemalen en oevers, of ons grondeigendom en de waarde ervan. Die informatie

is wel noodzakelijk om onze assets risicogericht te kunnen beheren, om als bestuur goede beslissingen te kunnen nemen en voor mensen in het veld om hun werk te kunnen doen. Daarbij hoort onze informatie vrij toegankelijk te zijn voor de samenleving. Op veel punten is dat al zo, maar we hebben nog stappen te zetten. Vanuit het algemeen bestuur vormen we een werkgroep die in beeld gaat brengen waar we nu staan, en de organisatie gaat helpen om de nodige verbeteringsstappen te zetten.

INNOVATIE

We vinden dat innovatie een vanzelfsprekend onderdeel van ons werk is, net als educatie. Dat zijn geen losse projecten waar we afgebakend geld voor beschikbaar stellen, het is de ruimte die iedere afzonderlijke medewerker moet ervaren en kunnen nemen om zaken beter en slimmer te doen. Dit loopt uiteen van de technologische innovaties bij de zuiveringen tot sociale innovaties in het betrekken van mensen. Daarbij hoort een vanzelfsprekende samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstellingen, en met andere waterschappen. Reguliere budgetten zullen hier voldoende ruimte voor moeten vinden. We vragen het dagelijks bestuur met een nadere uitwerking te komen hoe deze ruimte geboden kan worden, en hoe we nieuwe kennis en inzichten duurzaam kunnen inzetten.

WAAR KUNT U ONS OP AANSPREKEN?

56. We stellen ons duaal op en bepleiten binnen de Unie van Waterschap het geleidelijk dualiseren van waterschappen
57. We verbeteren de informatievoorziening, voor onszelf en de samenleving.
58. We onderzoeken nader de rol van de agenda-commissie
59. We stellen kaders op voor het behoud van ons waterschapserfgoed
60. In het personeelsbeleid en bij inhuur en aanbesteding hebben we aandacht voor inclusiviteit en diversiteit
61. In 2024 herzien we het aanbestedingsbeleid gericht op grotere inzet van regionale bedrijven
62. Begin 2025 houden we een tussenevaluatie van dit bestuursakkoord
63. We brengen de informatie over onze assets op orde ten behoeve van risicogericht beheer
64. We zorgen dat innovatie een vanzelfsprekend onderdeel van ons werk is
65. We vergroten de zichtbaarheid naar scholen en samenleving en geven de jongerenraad een passende plek in onze beraadslagingen
66. We versterken het data- en informatie-management

AANZET STRATEGISCHE AGENDA

Graag herkennen we in de strategische agenda de volgende onderwerpen:

- › vaststellen Fries Programma Landelijk Gebied
- › vaststellen Kaderbrief (financiële koers) vaststellen Blauwe Omgevingsvisie
- › bespreken instrumentarium gebiedsgericht werken (loket, versnelling, experimenten) vaststellen kostentoedeling
- › keuze slibstrategie
- › bespreken stimuleren innovatie (bestuursopdracht)
- › vaststellen begroting 2024
- › bespreken lobby agenda (bestuursopdracht)
bespreken data- en informatiemanagement herijken klimaatprogramma (bestuursopdracht) herzien aanbestedingsbeleid
- › herijken Waterbeheerprogramma en Peilbeleid evalueren en herijken KRW aanpak
- › vaststellen Kaderbrief
- › herijken integraal financieel beleid (bestuursopdracht)
- › vaststellen begroting 2025 vaststellen boezemplan (inclusief onderzoek nieuw zeegemaal)
- › herijken herijking klimaatprogramma
- › vaststellen toekomstvisie waterketen (bestuursopdracht)

WAT MAG HET KOSTEN?

In dit akkoord geven we op enkele punten een nieuwe impuls. Een aantal daarvan is als volgt geraamd:

- › Inzet regisseurs in gebiedsprocessen: per situatie ramen en budgetteren
- › Inzet op lobby: structureel € 200.000,- ophoging personeelsbudget, betaalt zich op termijn terug door verlaging uitgaven in projecten
- › Initiëren plannen en projecten: 1% ruimte binnen de bestaande investerings- en beheer/onderhoud/exploitatiebudgetten vrijmaken
- › Bijdrage aan maatschappelijke initiatieven: 1% ruimte binnen de bestaande investerings- en beheer/onderhoud/exploitatiebudgetten vrijmaken
- › Nieuw convenant Schoon Erf: nader te calculeren, indicatief € 1 miljoen over 4 jaar
- › natuurlijke aandacht voor innovatie: 1% ruimte binnen bestaande investerings- en exploitatiegelden vrijmaken
- › Sterke positionering bestuur: structureel circa € 200.000,- ophoging budget bestuur en ondersteuning

De diverse impulsen wegen we in de Kaderbrief en Begroting 2024 nader af, en bepalen dan ook hoe we voor dekking ervan kunnen zorgen.

